

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึง การสืบทอดของช่างฝีมือใน กระบวนการผลิตโอ่งลายมังกร และศึกษาเหตุปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อ การสืบทอด ของช่างฝีมือ โดยมีปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก ดังนี้ ปัจจัยภายใน ประกอบด้วย (1) คุณลักษณะของช่างฝีมือด้านอายุ เพศ การศึกษา และสาเหตุของการเลิกอาชีพ (2) ลักษณะของงานปั้น งานตี งาน เขียนลาย และงานคุมเตา (3) รูปแบบการเรียนรู้ของ ช่างฝีมือที่ได้รับการถ่ายทอดในส่วน of ปัจจัยภายนอกประกอบด้วย (4) การปรับเปลี่ยน วิธีการดำรงชีวิตของคนในปัจจุบันที่สภาพแวดล้อมแตกต่างจากการดำรงชีวิตในอดีต (5) พัฒนาการของโอ่งลายมังกร (6) ทิศทาง/นโยบายของหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน ในการส่งเสริมสนับสนุนการสืบทอดช่างฝีมือ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งเน้น ข้อมูลภาคสนามที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มเป้าหมายในโรงงานที่มีการผลิต โอ่งลายมังกรแบบดั้งเดิมตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมืองจังหวัดราชบุรี และการศึกษาครั้งนี้ใช้ ชื่อกลุ่มประชากรตัวอย่างเป็นชื่อที่สมมติขึ้น เพื่อการรักษาความสัมพันธระหว่างช่างฝีมือ ในกระบวนการผลิตโอ่งลายมังกร และเจ้าของโรงงาน ผลการวิจัยพบว่า

1. การสืบทอดของช่างฝีมือในการผลิตโอ่งลายมังกรราชบุรี มี 2 ลักษณะ ดังนี้
 - 1.1 แบบไม่มีแบบแผน และไม่อยู่ในระบบการเรียนรู้การสอน
 - 1.2 เฉพาะกลุ่มคนที่ประกอบอาชีพทำโอ่งลายมังกร
2. ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการสืบทอดของช่างฝีมือในกระบวนการผลิตโอ่งลายมังกรของจังหวัดราชบุรีประกอบด้วย
 - 2.1 ปัจจัยภายใน ได้แก่
 - 2.1.1 คุณลักษณะของช่างในด้านอายุช่างฝีมือมีอายุ 30 ปีขึ้นไป ส่งผลต่อการสืบทอดเนื่องจากผู้ที่มีอายุน้อยไม่สนใจจะประกอบอาชีพนี้ มีผลทำให้ขาดแคลนช่างฝีมือไป ด้านการศึกษาช่างทุกประเภทมีการศึกษาน้อยแต่มีความรู้จากการประกอบอาชีพอันเกิดจากความชำนาญในการปฏิบัติงาน อันเป็นทักษะของช่างฝีมือโดยไม่ผ่านการศึกษาในระบบโรงเรียน
 - 2.1.2 ลักษณะของช่าง ทั้ง 4 ประเภทที่เป็นงานหนัก ต้องใช้กำลังและฝีมือในการทำงาน รวมถึงรูปแบบการเรียนรู้ที่มีการถ่ายทอดเฉพาะกลุ่มซึ่งยังอยู่ในวงจำกัด ส่งผลให้การประกอบอาชีพช่างฝีมือในกระบวนการทำโอ่งลายมังกรลดลง
 - 2.2 ปัจจัยภายนอก ได้แก่
 - 2.2.1 การปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตของคนในสังคมปัจจุบันที่ไม่มีความจำเป็นในการเก็บกักน้ำเหมือนในอดีต นอกจากนี้ยังมีวัสดุอื่นเข้ามาทดแทนส่งผลให้โอ่งลายมังกรต้องปรับเปลี่ยนหน้าที่จากโอ่งที่ใช้ใส่น้ำไว้บริโภคเป็นผลิตภัณฑ์อื่น
 - 2.2.2 วิวัฒนาการของโอ่งลายมังกรที่เปลี่ยนรูปแบบและหน้าที่ให้สอดคล้องกับความจำเป็นและความต้องการของผู้บริโภคมากยิ่งขึ้น ส่งผลกระทบต่อการผลิตโอ่งลายมังกรที่ลดจำนวนลง
 - 2.2.3 ด้านทิศทาง/นโยบายของหน่วยงานภาครัฐและเอกชนในจังหวัดราชบุรี ในการส่งเสริมสนับสนุนให้มีการสืบทอดช่างฝีมือ ไม่เป็นระบบและไม่เกิดความต่อเนื่อง

The main purposes of this study were to investigate the transference of craftsmanship in making the jars with the dragon design and to investigate both the external and internal factors affecting the transference. The internal factors were (1) the characteristics of craftsmen in terms of age, gender, educational background and the reasons why they wanted to take this career, (2) the types of molding, flattening, drawing patterns and baking, (3) the external factors affecting the craftsmen's learning pattern which was transferred including, (4) changes in the present way of living compared with that in the past, (5) the development of the jars and (6) the directions/ policies of government and private agencies in promoting this craftsmanship. The method used in this study was a

collected by interviewing the target group in depth. The target group worked in factories manufacturing the classic jars with the dragon design in Muang District, Ratchaburi Changwat. The subjects' names mentioned in this study were falsified in order to maintain the good relationship between the subjects and the owners of the factories.

It was found that

1. There were two types of transference:

1.1 There was no specific learning pattern and it was not included in formal education.

1.2 The craftsmanship was transferred to only those involved in making the jars.

2. The factors affecting the transference included:

2.1 Internal factors were:

2.1.1 The craftsmen were more than 30 years of age and those who were younger did not want to carry on in this career. As a result, there was a lack of craftsmen in this field. These craftsmen received little education but they gained a lot of experience in making the jars because they learn how to make them through the actual practice of making the jars without attending formal school.

2.1.2 To make this jar requires 4 types of craftsmen. They had to work hard, used a lot of energy and employed a lot of skill. The knowledge has also been transferred to a limited group of people so fewer people want to make these jars as their career.

2.2 External factors were:

2.2.1 At present, there is no need for keeping water in jars to be used as in the past. In addition, there are many kinds of materials which can be used to make a water container today. Such water containers have replaced the jars; as a result, the jars have to be used for other purposes besides containing water.

2.2.2 Since the pattern and the function of the jar have been changed to meet the consumers' need, the number of the jars made has been reduced.

2.2.3 The government and the private agencies do not have a systematic and continuous direction/policy in promoting the transference of this particular craftsmanship.